

Mikä muuttuu maakuntakaavoituksessa Ryhti-hanke

4.4.2024 klo 12-15

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus

DigiFinland Oy

RYHTI Rakennetun
ympäristön
tieto

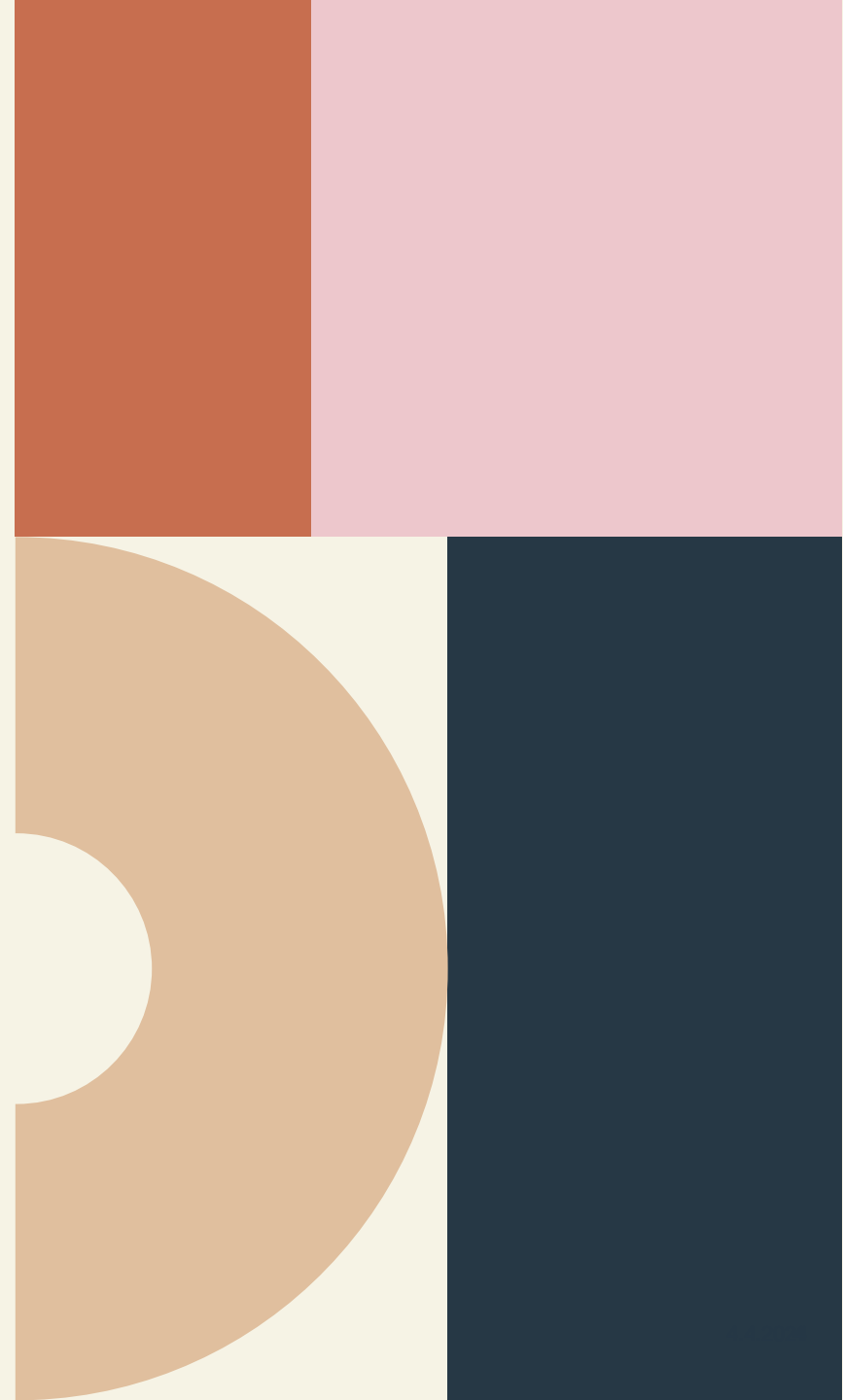
Tilaisuuden ohjelma

- 12:00 **Tervetuloa**, Jemina Suikki, ympäristöministeriö
- 12:05 **Yhdessä kohti rakennetun ympäristön digivisiota – mikä on muuttumassa?** Jemina Suikki, ympäristöministeriö
- 12:25 **Katja-asetus**, Satu Björklund, ympäristöministeriö
- 12:40 **Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (Ryhti)**, Päivi Malmi, Suomen ympäristökeskus
- 12:50 **Mitä on tietomallimuotoinen kaavoitus?** Seija Lonka, Suomen ympäristökeskus
- 13:10 **Tauko**
- 13:20 **Ryhti-tietojärjestelmän kumppanitestauksen esittely**, Jarmo Pulkkinen, DigiFinland
- 13:35 **Maakuntaliitot Ryhti-tietojärjestelmän kumppanitestauksessa**, Antti Vasanen, Varsinais-Suomen liitto, Sanna Jokela, Gispo
- 14:10 **Tauko**
- 14:20 **Miten varautua muutokseen?** Puheenjohtajana Henrik Saari, Suomen ympäristökeskus
- 14:45 **Kysymyksiä ja vastauksia**
- 15:00 **Tilaisuus päättyy**

Tilaisuuden pelisäännöt

- Tilaisuuden esitysosuudet tallennetaan ja tallenne on katsottavissa jälkikäteen
- Kommentteja ja kysymyksiä voi laittaa chatiin
- Pidetään tilaisuus keskustelevana.
 - Puheenvuoroa voit pyytää Teamsin kädennostolla.
 - Kuunnellaan rauhassa puheenvuorot eikä puhuta toistemme päälle.
 - Pidetään puheenvuoromme tiiviinä, jotta useammalle jää aikaa tuoda näkemyksensä esille.
- Käytössä myös Mentimeter-työkalu

Mentimeter

Yhdessä kohti rakennetun ympäristön digivisiota – mikä on muuttumassa

Jemina Suikki
Ympäristöministeriö

RAKENNETUN YMPÄRISTÖN DIGIVISIO

Suomessa on vuonna 2030 maailman parhaaseen tietoon perustuva, hyvinvointia luova ja kestävä elinympäristö.

Miksi muutosta tehdään?

- Rakennettuun ympäristöön liittyy koko yhteiskunnan kannalta tärkeää tietoa, jota kiinteistönomistajat, asukkaat, yrityselämä, tutkijat ja päätöksentekijät tarvitsevat.
- Jotta rakennetun ympäristön digitalisaatiolla saavutetaan aitoja hyötyjä tarvitsemme laadukkaat yhteentoimivat ja koneluettavat pohjatiedot sekä mahdollisimman automaattiset prosessit.
- Tällä hetkellä rakennetun ympäristön tiedot hajautuvat Suomessa useisiin järjestelmiin eri tahoille.
- Tietojen käyttö on hankalaa, sillä ne on tallennettu eri muodoissa, tiedoissa on puutteita, eivätkä järjestelmät toimi aina yhteen.
- EU:n vaatimus tiedon julkisuudesta tuo tietoja laajemmin avoimiksi. Toisaalta rakennetun ympäristön tiedoissa on myös turvallisuuden kannalta kriittistä tietoa, jonka käsittelyä on yhtenäistettävä turvallisuuden lisäämiseksi.

2020–2024

Tietojärjestelmän
määrittely ja rakentaminen

2025–2029

Käyttöönotto
ja siirtymäkausi

2030

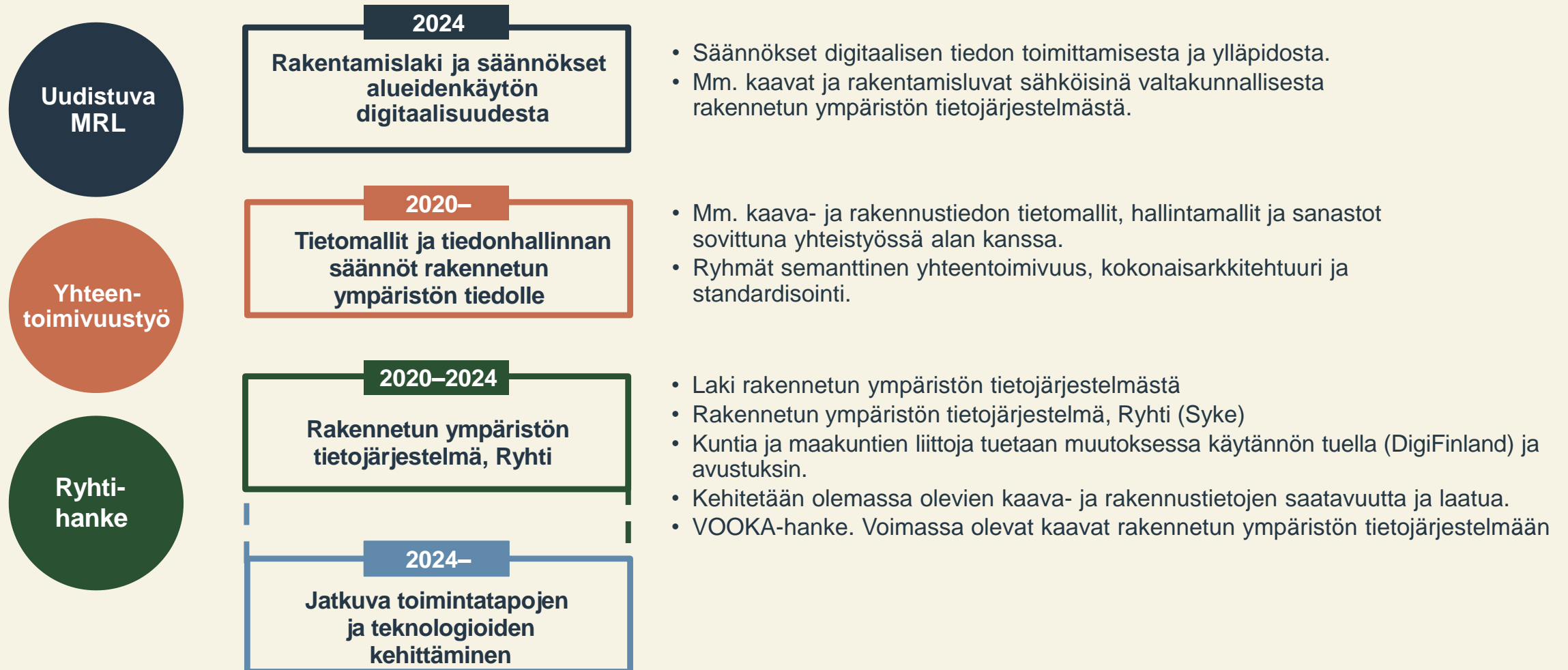

Vakiintuminen
ja jatkosovellukset

Suomessa on maailman
parhaaseen tietoon
perustuva, hyvinvointia luova
ja kestävä elinympäristö.

- Rakennetun ympäristön tiedonhallinnassa on käynnissä muutos, jossa alueidenkäytön ja rakentamisen tiedot tuodaan entistä helpommin saataville ja yhtenäiseen muotoon.
- Uusi toimintamalli syntyy
 1. yhteisesti sovitusta tiedonrakenteista
 2. lainsäädännöstä
 3. eri tahot ottavat uudet määräykset käyttöön, prosessit uudistuvat
 4. tiedot ovat saatavilla yhdestä paikasta
- Tiedon uusi yhteinen koti on *rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (Ryhti)*.
 - Ryhti on yksi osa maakuntien liittojen tiedonhallintaa, jolla varmistetaan kertatoimitus viranomaiselta toiselle.

Rakennetun ympäristön digimuutoksen osia

Rakennetun ympäristön tiedonhallinnan keskeiset lait

- Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää säätelee päälakina laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (431/2023).
- Rakennetun ympäristön digitalisaatiota koskevat myös maankäyttö- ja rakennuslaki (alueidenkäyttölaki 1.1.2025 alkaen) (132/1999) ja rakentamislaki (751/2023).
- Näiden lisäksi tietojärjestelmiin ja tiedonhallintaan vaikuttavat useat eri lait.
 - Esimerkkeinä
 - Tiedonhallintalaki (906/2019)
 - Julkisuuslaki (621/1999)
 - Laki digitaalisista palveluista (306/2019)
 - Lisäksi EU:sta tulevat velvoitteet, kuten:
 - Euroopan komission täytäntöönpanoasetus liittyen direktiiviin avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä

Kaavoituksen digitalisaatioon liittyvä lainsäädäntö

- Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskeva laki sekä maankäyttö- ja rakennuslain (1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölain) muutokset tulivat voimaan 1.1.2024
- RYTJ-laissa säädetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja sen tarkoituksesta, tietosisällöstä, ylläpidosta, tietojen käsittelystä, luovuttamisesta ja valvonnasta sekä eri tahojen vastuista.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) sisältää 1.1.2024 lähtien säännökset alueidenkäyttöä koskevien tietojen kaikille yhteisestä koneluettavasta ja tietomallimuotoisesta esitystavasta.
- Maankäyttö- ja rakennuslaista poistuu rakentamista koskeva osuus ja jäljelle jäävä osuus muuttuu 1.1.2025 lähtien alueidenkäyttölaiksi.
- Alueidenkäytön tiedot tulee toimittaa valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tietomallimuotoisena viimeistään 1.1.2029 lähtien (5 vuoden siirtymäaika).
- Alueidenkäytön tietomallimuotoisen tiedon toimittaminen valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään on mahdollista 1.1.2024 alkaen.

Maakuntakaavoitukseen digitalisaatioon vaikuttavat lakimuutokset

- Ympäristöministeriössä on käynnissä rakentamista ja alueidenkäytön lainsäädäntöä koskeva uudistustyö, jonka tavoitteena on edistää digitalisaatiota.
- Uudistuksessa pyritään turvaamaan jatkuvuus siten, että kaavat näyttäisivät jatkossakin suurin piirtein samanlaisilta kuin tänä päivänä, mutta rakenteellisen kaavatiedon avulla niiden sisältöä olisi nykyistä helpompi hyödyntää.
- Maakunnan suunnittelun tehtävät ja vastuut (25 § - 27 §) sekä maakuntakaavan sisältövaatimukset (28 §) eivät muutu

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Muutokset tulevat voimaan 1.1.2024

Valtakunnallisesti yhteentoimiva tietomallimuoto

Kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakimuotoinen esitystapa

"Katja-asetus"
MRL 29 §, 40 §, 55 § ja 78 b §

Liite 1:
Kaavamääräyslaji-
koodiarvot

Liite 3:
Kaavamääräys-
kokoelma

Liite 2:
Kaavamääräyksen
lisätiedon laji-
koodiarvot

Siirtymäsäännöksen mukaan kaavan ja tonttijaon osalta voidaan soveltaa voimassa olleita säännöksiä vuoden 2028 loppuun.

Ympäristöministeriön asetus maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä

Kaavamerkinnot liite

RYTJ-laki

RYTJ-laki tulee voimaan 1.1.2024

Pysyvien yksilöivien tunnuksien tekninen sisältö

RYTJ-lain 6 §:n nojalla annettava asetus

RYTJ-lain 5 §:ää sovelletaan 1.1.2029 alkaen

Ryhtiin toimitettavien alueidenkäytön tietojen rakenne

RYTJ-lain 5 §:n nojalla annettava asetus

Valtakunnallisesti yhteentoimiva tietomalli

- Maakuntien liitoilla muuttuu tiedon tuottamisen tapa – HAME-tietomallista kansalliseen kaavatietomalliin
- Kun kaava laaditaan tietomallimuodossa sekä kone että ihminen pystyvät lukemaan kaavoja. Tätä varten tarvitaan valtakunnallisesti yhteentoimivaa kaavatietomallia, joka puolestaan edellyttää kaavan tietosisältöjen määrittelyä.
- Yhteentoimivuus-alustalle on koottu selainpohjaisia työkaluja, joita hyödynnetään kaavatietomallityössä.

Esimerkki muutoksesta

Luotettavaa tietoa kaavasunnitteluun

Keskikokoiseen kaupunkiin suunnitellaan uudenlaista kaupunginosaa, josta halutaan mahdollisimman monipuolinen, turvallinen ja hyvinvointia luova. Kaavasunnittelija haluaa selvittää, minkälaisia kaavoitusratkaisuja muissa kaupungeissa on tehty.

Näin tänään

Soitto tutuille kollegoille ja pyyntö kaava-aineistojen toimittamisesta sähköpostitse. Pyyntö Tilastokeskukselle vertailualueiden tuloluokista. Puhelinkeskustelu Tilastokeskuksen kanssa tilastojen selventämiseksi. Kollegoilta saatujen kaavojen tulkinta ja yhdistäminen Tilastokeskuksen aineistoihin. Tietoihin jää paljon aukkoja, kaavan suunnittelu on aikaa vievää ja perustuu vain osittain (olemassa olevaan) tietoon.

Näin tulevaisuudessa

Haku rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä samantapaisista ja kiinnostavista kaupunginosista. Järjestelmästä näkee, minkälaiset kaavat alueille on hyväksytty. Vastaavien alueiden viheralueiden, liikenteen nopeuksien, julkisten palvelujen, koulujen, päiväkotien ja valaistusratkaisujen tutkiminen. Yleiskaavaan päätyy uusia ratkaisuja, jotka ovat merkittävästi lisänneet houkuttelevuutta vertailualueilla.

2020

2025

2030

Suomessa on maailman parhaaseen tietoon perustuva, hyvinvointia luova ja kestävä elinympäristö.

Esimerkki muutoksesta

Kaavoituksen seuraaminen helpottuu

Asukas haluaa seurata aktiivisesti, miten omaa elinympäristöä kehitetään ja osallistua muutokseen. Mitä kodin viereiselle tyhjälle tontille suunnitellaan, miten työpaikan seutu kehittyy? Lapsuuden kotiseudun kaavoitushankkeetkin kiinnostavat: asuvathan siellä edelleen iäkkäät vanhemmat.

Näin tänään

Asukas seuraa verkkosivuilta ja paikallislehdistä ilmoituksia kaavojen nähtävillä oloista ja yleisötilaisuuksista. Syyslomalla lehden lukeminen viivästyy. Myöhässä hän huomaa, että kaavahankkeen asukastilaisuus on jo pidetty ja suunnitelma on enää hetken nähtävillä. Kuntien verkkosivuilla vieraileminen ei ole arjessa useinkaan mielessä, vaikka niillä onkin paljon materiaalia.

Näin tulevaisuudessa

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä sisältää kuntien toimittamat ajantasaiset kaavatiedot valtakunnallisesti. Ensimmäisessä vaiheessa asukas voi seurata kaavojen etenemistä tietojärjestelmässä. Tulevaisuudessa tietojen pohjalta voidaan rakentaa valtakunnallinen kaupunkiympäristön suunnitteluvahti. Sinne asukas määrittelee seurattavat alueet. Kun kaavoitushankkeita tulee näillä alueilla vireille tai suunnitelmia nähtäville, hän saa niistä automaattisesti ilmoituksen. Mukana on myös tieto, miten suunnitteluun voi osallistua. Kaavoitus tulee asukkaille tutummaksi ja kynnys tutustua itse kaavoihin madaltuu.

2020

2025

2030

Suomessa on maailman parhaaseen tietoon perustuva, hyvinvointia luova ja kestävä elinympäristö.

Esimerkki muutoksesta

Kaavoittajan on helpompi pyytää lausuntoja

Kunnan kaavoittaja pyytää lausuntoa työn alla olevasta kaavasta. Lausunnoilla halutaan varmistaa, että muun muassa kaavan ympäristövaikutukset ja pelastustehtävien onnistuminen on huomioitu riittävällä tavalla. Kaavoittaja pyytää eri viranomaisilta lausuntoja ja toimittaa sitä varten aineistopakettin, johon kuuluu kaavakarttamääräyksiin ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä liitteitä.

Näin tänään

Kaavoittaja lähettää eri viranomaisille ja lausunnonantajille lausuntopyynnön. Aineistot ovat linkkien takana, liitetiedostoina tai sitten ne ladataan viranomaisen verkkopalveluun. Suuret tiedostot täyttävät helposti postilaatikon tai saattavat jäädä jumiin sähköpostin suodattimiin.

Näin tulevaisuudessa

Viranomaiset ja lausunnonantajat voivat tutustua rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä kaava-aineistoihin. Kaavoittaja voi antaa niihin suoran linkin. Verkkopäivittäjä voi hakea aineistot myös rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä kunnan verkkosivuille. Aineistoa ei tarvitse enää toimittaa sähköpostilla. Esitystapa tietojärjestelmässä on yhdenmukainen, joten lausunnonantajien on helpompi tutustua eri kunnilta tuleviin aineistoihin.

2020

2025

2030

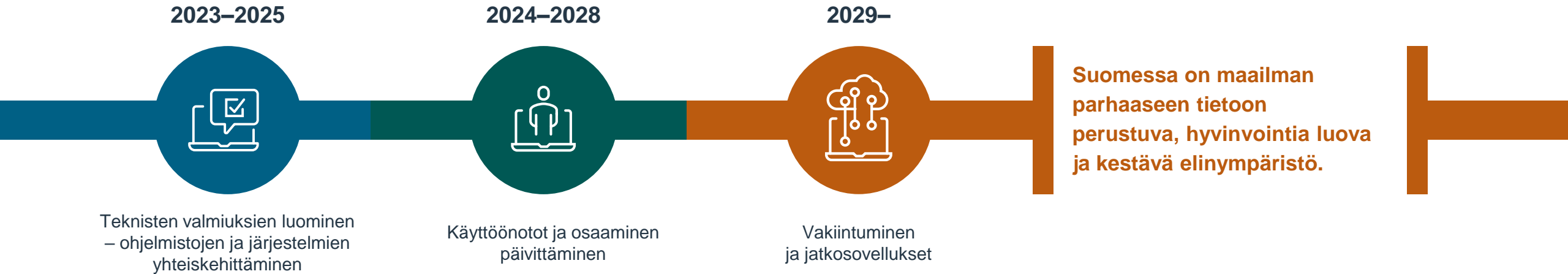
Suomessa on maailman parhaaseen tietoon perustuva, hyvinvointia luova ja kestävä elinympäristö.

Muutoksen haasteet

- Uuden toimintatavan ja järjestelmien käyttöönotto tuottaa lisätyötä maakuntien liitoissa ja vaatii resursseja.
- Muutosta tehdään yhteistyössä kuntien, maakuntien liittojen, virastojen, valtion ja yksityisen sektorin kanssa. Yhteensovittaminen vie aikaa ennen kuin toimintatavat vakiintuvat.
- Muutos etenee vaiheittain ja iteroivasti.
- Joidenkin tietojen saatavuutta joudutaan rajoittamaan.

Kuka hyötyy digimuutoksesta?

- Yhteiskunta ja valtio:
- Viranomaisten yhteistyö paranee.
- Valtakunnallinen tietojärjestelmä maksaa itsensä takaisin.
- Tiedon digiturvallisuus paremmin hallussa.
- Kokonaiskuva yhdyskuntarakenteesta.
- Pelastuslaitoksen käyttöön entistä tarkempaa tietoa.
- Maakuntien liittojen kaavoituksen parissa työskentelevät asiantuntijat:
- Manuaalinen tiedon käsittely vähenee, tiedot saa koottua nopeammin.
- Tieto toimitetaan valtion viranomaiselle vain kerran.
- Kuntalaiset saavat entistä helpommin tietoa kaavoituksesta ja osallistuminen helpottuu.
- Tarjolla olevat palvelut (esimerkiksi vakuutukset, kiinteistökauppa) perustuvat ajantasaiseen ja luotettavaan tietoon.
- Yritykset voivat kehittää liiketoimintaansa.
- Kiinteistö- ja rakennusalan toiminta kehittyy standardisoinnin ansiosta.
- Tutkijat saavat entistä helpommin aineistot tilastoja ja ennusteita varten.
- Rakennusten turvallisuus paranee. Mahdolliset riskirakenteet voidaan myöhemmin jäljittää.
- Yhdyskuntasuunnittelun ja rakentamisen hiilijalanjälkeä voidaan arvioida ja seurata tarkemmin.

- Ensimmäiset avustushaut suunnataan kunnille ja maakuntien liitoille, jotka yhteiskehittävät tiedonhallinnan järjestelmien ja ohjelmistojen teknisiä kyvykkyyksiä, toiminnallisuuksia ja käytettävyyttä vastaamaan uudistuvan lainsäädännön velvoitteita
- Yhteiskehittämishankkeissa luodaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän **käyttönoton polkuja**, joita hyödynnetään valtakunnallisessa siirtymässä.
 - Poluissa huomioidaan kuntien väliset erot tiedon tuottamisvastuissa ja käytetyissä järjestelmissä siten, kun ne on tullut kumppanitestauksessa katetuksi.
- Kouluttautumiseen ja järjestelmien/ohjelmistojen käyttöönottoihin avataan myöhemmin uusia avustushakuja.